

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

«Затверджую»

Заступник директора з науково-педагогічної
та навчально-методичної роботи

Т. М. Марченко

2020 р.

ПРОГРАМА
комплексного екзамену
з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ТА МЕТОДИК ЇХ НАВЧАННЯ, ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ОСВІТИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))
Освітня програма	Середня освіта (Мова і література англійська)). Українська мова і література або російська мова і література)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», кафедра української філології, кафедра педагогіки та методики викладання

Програма комплексного іспиту з української мови, літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти для здобувачів IV курсу денної форми навчання за спеціальністю 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)) укладена відповідно до навчальних планів та освітньо-професійних програм, затверджених вченою радою Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Кокоріна Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики викладання;

Скляр І. О. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології;

Тітова О. Б. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та методики викладання
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ к. пед. н., доц. Кокоріна Л. В.

Затверджено на засіданні кафедри української філології

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ к. філол. н., доц. Радіонова Т.М.

Обговорено та рекомендовано Науково-методичною радою Горлівського інституту іноземних мов

Протокол № 1 від «29» серпня 2020 р.

Голова _____ проф. Т. М. Марченко

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
1. Вимоги до рівня та якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на комплексному екзамені.....	5
2. Структура та зміст комплексного екзамену.....	6
3. Зміст лінгвістичної підготовки.....	6
4. Зміст літературознавчої підготовки.....	
5. Зміст педагогічної підготовки.....	8
6. Критерії оцінювання рівня та якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на комплексному екзамені.....	9
5.1. Оцінювання усних відповідей.....	9
5.2. Підсумкова оцінка за комплексний екзамен.....	13
7. Зразок екзаменаційного білета.....	15
8. Рекомендована література для підготовки до комплексного екзамену	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комплексний екзамен із сучасної української мови, української літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти має на меті визначення готовності здобувачів вищої освіти до здійснення професійно-методичних функцій учителя української мови загальноосвітньої школи. У межах цього екзамену перевіряється та оцінюється практична та науково-теоретична підготовка майбутніх спеціалістів з української мови, літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти, а саме: сформованість комунікативних, конструктивно-планувальних, гностичних, дидактико-операційних та організаційних умінь, необхідних учителю української мови і літератури в його професійній діяльності.

До складання комплексного екзамену із сучасної української мови, української літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти допускаються здобувачі вищої освіти IV курсу, які повністю виконали всі вимоги навчального плану, зокрема програми навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» за аспектами: фонетика і фонологія, лексика, морфеміка і словотвір, морфологія, синтаксис; українська діалектологія, стилістика, лінгвістичний аналіз тексту, а також з курсу методики викладання української мови; з «Історії української літератури», «Вступу до літературознавства», «Історії літературознавства», «Української літератури в контексті розвитку світової літератури», «Методики навчання української літератури», «Теорії літератури», «Історія педагогіки», «Педагогіка», «Методика виховної роботи та основи педагогічної майстерності».

Програма комплексного екзамену призначена для здобувачів вищої освіти, які закінчують Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ ДДПУ за денною формою навчання зі спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)). Для проведення комплексного екзамену формується екзаменаційна комісія в складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом директора і діє упродовж календарного року.

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА КОМПЛЕКСНОМУ ЕКЗАМЕНІ

Випускники факультету соціальної та мовної комунікації повинні вільно володіти державною мовою, а також нормами англійської мови і ще однієї, крім української, слов'янської мови, уміти правильно реалізовувати ці норми в різних видах професійно-освітньої діяльності та володіти практичними знаннями, навичками, необхідними для роботи в середній школі, гімназії, ліцеї, коледжі, архіві, бібліотеці, науково-дослідному інституті гуманітарного профілю, вищому закладі освіти.

Головною вимогою атестаційного іспиту до рівнів теоретичних знань здобувачів вищої освіти є володіння ними сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення комплексного аналізу мовних явищ у синхронному та діахронному аспектах.

Відповідь випускників із теоретичних аспектів мовознавчих дисциплін повинна підтвердити достатньо повне знання сучасного стану функціонування української мови і методики її викладання.

Відповідь здобувачів із теоретичних аспектів літературознавчих дисциплін повинна продемонструвати рівень обізнаності з основними закономірностями розвитку української літератури від зародження до кінця ХХ століття, а також методики її викладання.

Комплексний екзамен має на меті перевірку й оцінку знань сучасного стану та історичного розвитку української мови:

- наукового вивчення мовних фактів у поняттях і термінах сучасної лінгвістики;
- різних рівнів мовної системи в їхньому взаємозв'язку, внутрішньої єдності одиниць мови і категорій, ієрархічних відношень між ними;
- норм сучасної української літературної мови і вимог до культури мови вчителя в її усній і писемній формах;
- стилістичної структури сучасної української мови, методів і прийомів лінгвістичного тлумачення тексту;
- сучасних підходів до аналізу мовних явищ, зокрема комунікативного, функціонального, психолінгвістичного, соціолінгвістичного, парадигматичного тощо і їхнього значення для практики навчання української мови;
- діалектологічного поділу української мови, основних її говорів і їхніх особливостей;
- основ викладання сучасної української мови у середніх навчальних закладах.

На атестаційному іспиті здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати вміння:

- спостерігати, класифікувати й систематизувати мовний матеріал за певними ознаками, науково узагальнювати факти мови й робити висновки;
- проводити всі види мовного аналізу (фонологічного, морфемного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного, стилістичного тощо);

- методично правильно планувати навчальні дії з метою оптимального засвоєння учнями програмового матеріалу;
- працювати з першоджерелами, всіма видами мовознавчих і термінологічних словників.

Комплексний екзамен має на меті перевірку й оцінку знань сучасного стану та історичного розвитку української літератури:

- системи теоретико-літературних визначень специфіки літератури і літературного твору, законів становлення і розвитку історико-літературного процесу;
- теоретико-літературних характеристик основних епох та етапів розвитку літературно-художньої свідомості;
- останніх наукових розвідок провідних вітчизняних літературознавців;
- розуміння літературного процесу в контексті загальноєвропейського культурно-мистецького розвитку;
- основних етапів розвитку вітчизняного літературного процесу;
- розуміння системної взаємодії різних ідейно-художніх тенденцій, напрямів, течій;
- сучасних підходів до аналізу літературних явищ і їхнього значення для практики навчання української літератури;
- основ викладання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах.

На бакалаврському іспиті здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати вміння:

- визначати характер образного мислення, естетичну значущість, неповторність літератури як явища, історично та художньо зумовленого;
- розуміти спадкоємність літературних родів і жанрів;
- розглядати літературний процес як взаємодію новаторства та традиції, усталеності й мінливості, розкривати його характерні особливості на різних щаблях розвитку;
- простежувати еволюцію основних літературних течій, напрямків і шкіл з урахуванням їх специфічних рис у різних регіонах;
- розглядати творчість видатних українських письменників у зв'язку з найкращими традиціями світової культури;
- застосувати теоретичні знання, набуті при вивченні літературознавчих дисциплін для характеристики літературних процесів, аналізу і інтерпретації літературних творів;
- вільно оперувати літературознавчими термінами та поняттями при викладанні курсу української літератури в школі.
- проводити аналіз літературних творів у жанрово-поетичному вимірі;
- методично правильно планувати навчальні дії з метою оптимального засвоєння учнями програмового матеріалу;
- працювати з першоджерелами, всіма видами літературознавчих і термінологічних словників.

Теорія та практика освіти

Випускники повинні вільно володіти професійними компетентностями, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти. На комплексному іспиті здобувачі-випускники повинні продемонструвати сформованість загальних і фахових компетентностей, зокрема: володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності вчителя; знання різних галузей педагогіки; вміння поєднувати їх з практикою, наводячи приклади з власного досвіду практичної педагогічної діяльності; вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної діяльності, сформованість аналітичного і синтетичного педагогічного та методичного мислення.

Випускники повинні володіти також нормами педагогічного і міжособистісного спілкування, вміти правильно реалізовувати ці норми у різних видах навчальної і професійної діяльності.

Програмні результати навчання: здобувач-випускник:

- знає нормативну базу реалізації освітньої політики в Україні;
- знає основні історичні етапи розвитку педагогічної науки та освітніх систем;
- знає та розуміє принципи, форми, сучасні загальнодидактичні методи, методичні прийоми з предмету в закладах загальної середньої освіти;
- знає та розуміє особливості навчання різноманітних груп учнів, диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливостей учнів;
- уміє оперувати базовими педагогічними категоріями та термінами;
- уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності;
- добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів;
- володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини;
- здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, уміє виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками;
- здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу, співробітництва.

Відповідь здобувача вищої освіти з теорії та практики освіти повинна підтвердити достатнє опанування програмних результатів навчання, пов'язаних з фахом учителя закладу загальної середньої освіти, а також розуміння й вміння критично оцінювати сучасний стан педагогічної науки і практики.

Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів педагогіки, здобувач повинен повністю розкрити його зміст, продемонструвати свої вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні педагогічні явища.

2. СТРУКТУРА КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ

Комплексний екзамен української мови, літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти складається з усної частини, що включає завдання з усіх розділів сучасної української літературної мови, історії української літератури, методик їх навчання та педагогіки.

Екзаменаційний білет передбачає відповідь здобувача вищої освіти на 3 теоретико-практичних питання (з сучасної української літературної мови, історії української літератури, педагогіки) та виконання практичного завдання з методики навчання української мови / літератури (підготовку розгорнутого конспекту уроку).

Перше питання – теоретичне питання з усіх розділів сучасної української літературної мови, яке передбачає й практичну частину (повний синтаксичний розбір речення з різними видами зв'язку). Картку з реченням здобувач отримує під час іспиту.

Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів мовознавчих дисциплін та методики викладання української мови, здобувач вищої освіти повинен повністю розкрити його зміст, показати своє вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні лінгвістичні явища.

Друге питання – питання з історії української літератури, що передбачає розгорнуту, узагальнювальну історико-літературну характеристику окремого етапу літературного розвитку чи художнього явища. Аналітичне питання з історії української літератури передбачає аспектний аналіз конкретного художнього твору.

Відповідаючи на поставлені питання, здобувач вищої освіти повинен повністю розкрити їх зміст, показати вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні літературні явища.

Третє питання – теоретичне питання з педагогічних дисциплін з ілюструванням їх реалізації у практичній педагогічній діяльності. У відповіді здобувач має розкрити:

- сутність певного педагогічного явища або процесу на основі знань, засвоєних у процесі вивчення навчальних дисциплін педагогічного циклу;
- практику реалізації, впровадження або існування такого явища з опорою на власний педагогічний досвід, набутий під час навчальних та виробничих практик у закладах загальної середньої освіти.

Відповідь здобувача вищої освіти з теорії та практики освіти повинна підтвердити достатнє опанування програмних результатів навчання, пов'язаних з фахом учителя закладу загальної середньої освіти, а також розуміння й вміння критично оцінювати сучасний стан педагогічної науки і практики.

Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів педагогіки, здобувач повинен повністю розкрити його зміст, продемонструвати свої вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні педагогічні явища.

Четверте завдання: практичне завдання з методики навчання української мови або методики викладання української літератури, яке передбачає підготовку кваліфікаційного завдання, що моделює діяльність

учителя української мови (написання розгорнутого конспекту уроку). Таке завдання здобувачі вищої освіти одержують за 10 днів до початку атестації та захищають конспект під час відповіді на екзамені.

3. ЗМІСТ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. Історичні чергування голосних і приголосних. Зміни приголосних при словотворенні й словозміні.
2. Асиміляція голосних і приголосних та її різновиди. Акомодативні зміни звуків. Дисиміляція приголосних, спрощення та подовження як явища фонетичної системи мови.
3. Вияв парадигматичних відношень у лексичній системі мови: паронімія, синонімія, антонімія, омонімія, багатозначність.
4. Активна і пасивна лексика сучасної української мови: застаріла лексика, неологізми, спеціальна лексика. Лексикографія як наука. Види словників.
5. Диференційні ознаки фразеологічних одиниць і їхня класифікація. Вияв системних зв'язків стійких словосполучень.
6. Поняття морфеми і морфа. Типи морфем, їх характеристика.
7. Способи словотворення в українській мові, їх різновиди. Стилістичні можливості словотворчих засобів мови.
8. Іменник як частина мови. Семантично-граматичні групи іменника. Граматичні категорії роду й числа.
9. Граматична категорія відмінка. Поділ іменників на відміни. Особливості відмінювання.
10. Прикметник як частина мови. Загальна характеристика семантико-граматичних груп прикметників. Відмінювання прикметників.
11. Числівник у системі частин мови. Розряди числівників за значенням, особливості відмінювання числівників.
12. Займенник у системі частин мови. Розряди займенників за значенням. Особливості відмінювання й правопису.
13. Дієслово як частина мови. Система дієслівних форм. Граматичні особливості дієслівних форм.
14. Дієприкметник і дієприслівник як форми дієслова: граматичні особливості, творення.
15. Прислівник як частина мови. Семантико-синтаксичні групи прислівників. Правопис прислівників.
16. Службові слова (аналітичні синтаксичні морфеми) в сучасній українській мові та їх правопис. Вигуки. Звуконаслідувальні слова.
17. Літературна мова і діалекти: їх взаємовідношення і взаємовплив; історія діалектного членування української мови. Поділ української мови на наріччя і говори; основні риси українських діалектів.
18. Словосполучення як номінативна синтаксична одиниця. Слово і словосполучення, словосполучення і речення. Види підрядного зв'язку у словосполученні.

19. Просте речення. Кваліфікаційні й класифікаційні ознаки головних і другорядних членів речення, особливості їх реалізації.
20. Проблема односкладного речення в сучасній лінгвістиці. Характеристика структурних типів односкладних речень.
21. Статус неповних речень в системі синтаксичних одиниць. Типи неповних речень. Особливості пунктуації на місці неназваного члена речення.
22. Поняття про синтаксичне ускладнення речення. Формально та семантично неелементарні речення. Типи формального ускладнення.
23. Складносурядне речення. Засоби вираження синтаксичних зв'язків і змістових відношень між частинами. Особливості пунктуації на межі частин складносурядного речення.
24. Основні підходи до тлумачення безсполучникового речення. Диференціація безсполучникових речень за типом смислових відношень між частинами. Розділові знаки в безсполучниковому реченні.
25. Система функціональних стилів літературної мови. Принципи їх класифікації.

4. ЗМІСТ ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНИХ ПИТАНЬ

1. Розкрийте питання: Загальна характеристика перекладного письменства, причини його виникнення, специфіка походження, значення; жанрове розмаїття. Історія перекладів Біблії українською мовою.
2. Розкрийте питання: Література Київської Русі доби монументального (XI ст.) та орнаментального (XII–XIII ст.) стилів. Загальна характеристика літературної епохи. Літературно-художні особливості «Повісті временних літ».
3. Розкрийте питання: «Слово о полку Ігоревім» як найвидатніший твір літератури Київської Русі (історія відкриття, вивчення і видання; проблема автора і визначення жанру; історична основа, зміст, композиція, провідна ідея; система образів, засоби їх зображення).
4. Розкрийте питання: Полемічна література кінця XVI – поч. XVII ст. як явище бароко. Творча спадщина письменників-полемістів із Острога. Іван Вишенський та його місце в українській полемічній літературі.
5. Розкрийте питання: Життєвий і творчий шлях Г. С. Сковороди. Провідні мотиви лірики Г. Сковороди (збірка «Сад божественних пісень»). Оригінальні та запозичені сюжети байок.
6. Розкрийте питання: Проблеми розвитку та основні здобутки української культури і літератури XVII–XVIII ст. «Енеїда» І. Котляревського як вершина української бурлескно-травестійної літератури. Особливості жанру, композиції, образна система.
7. Розкрийте питання: Розвиток нової української драматургії перших десятиліть XIX ст.: представники, жанри, стильові тенденції. Жанр, характер конфлікту, художня майстерність у творі І. Котляревського

- «Наталка Полтавка», роль твору у становленні нової української літератури.
8. Розкрийте питання: Український сентименталізм як ідейно-естетичне і художнє явище. Філософсько-естетична основа. Система жанрів. Найважливіші здобутки. Проблематика, образна система, специфіка викладу в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся». Риси просвітительського реалізму і сентименталізму в творі.
 9. Розкрийте питання: Романтизм як ідейно-естетичне явище. Генеза українського романтизму. Романтичні школи в Україні. Система жанрів. Найважливіші здобутки. Збірка Марка Вовчка «Народні оповідання». Проблематика, сюжетно-композиційна організація (аналіз 1–2-х творів на вибір студента).
 10. Розкрийте питання: Т. Г. Шевченко як центральна постать українського літературного процесу ХІХ ст. Еволюція художнього стилю митця. Романтичний характер ранньої поетичної творчості Т. Г. Шевченка («Тополя», «Лілея», «Причинна» та ін.).
 11. Розкрийте питання: Викривальна сила політичної поезії Т. Г. Шевченка періоду «трьох літ» («Кавказ», «Чигирине, Чигирине», «Заповіт», «Сон», «І мертвим, і живим...», «Великий льох», «Холодний Яр», «Наступила чорна хмара» та ін.).
 12. Розкрийте питання: Історико-літературний процес в Україні 40–60-х рр. ХІХ ст. Загальні тенденції художнього розвитку. Становлення реалізму. Проблемно-тематичний обрій, жанрова специфіка твору П. Куліша «Чорна рада».
 13. Розкрийте питання: Літературне життя 70–90-х років ХІХ століття. Реалізм як провідний напрям розвитку української літератури II половини ХІХ століття. Дискусія довкола питань реалізму. Проблематика, образна система, стильові особливості повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».
 14. Розкрийте питання: Розвиток української прози в 70–90-ті рр. ХІХ ст., її жанрове і тематичне збагачення. Проблемно-тематичний аналіз роману Панаса Мирного «Повія».
 15. Розкрийте питання: Розвиток української драматургії й театру в II половині ХІХ ст. Діяльність трупи «корифеїв». Жанрове розмаїття драматургії І. Карпенка-Карого. Комедія «Хазяїн»: проблематика, образна система.
 16. Розкрийте питання: Тематика, жанрове багатство, джерела сюжетів драматичних творів Лесі Українки. Драматичні поеми («Одержима», «Кассандра», «Оргія»).
 17. Розкрийте питання: Участь О. Кобилянської у феміністичному русі. Вплив філософії Ф. Ніцше на формування літературно-естетичних поглядів письменниці. Повісті «Людина» і «Царівна» в контексті феміністичного дискурсу. Рецепція творчості О. Кобилянської народницькою критикою (В. Щурат, І. Франко, С. Єфремов). Образи жінок-емансипанток і аристократок духу у новелістиці письменниці. Психологізм повістей.

18. Розкрийте питання: Жанрові різновиди інтелектуального роману 1920-30-х Художні виміри В. Домонтовича в оцінці літературних критиків. Інтелектуальна проза автора, її інтертекстуальність, психоаналітичний дискурс («Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус»). Науковий та художній дискурси в романізованих біографіях В. Домонтовича («Аліна й Костомаров», «Романи Куліша»).
19. Розкрийте питання: Загальні тенденції розвитку та жанрово-стильова система української художньої прози 10–30-х рр. ХХ століття. Екзистенційні проблеми у прозі В. Підмогильного («Проблема хліба», «Місто») та М. Хвильового (проблема вини і спокути в новелах «Я (Романтика)», «Мати»).
20. Розкрийте питання: Напрямки розвитку українського професійного театру 10–30-х років ХХ століття. Експериментальний театр Леся Курбаса. Жанрова розмаїтість драматургії М. Куліша. Аналіз однієї драми на вибір студента («Мина Мазайло», «Народний Малахій», «Патетична соната»).
21. Розкрийте питання: Особливості романтично-монументального стилю О. Довженка. Роздуми про джерела духовного формування людини та модернізація літературної традиції в кіноповісті «Зачарована Десна». Двоплановість образу автора. Гострота загальнолюдської та національної проблематики в кіноповісті «Україна в огні».
22. Розкрийте питання: Проблема двоколіїності розвитку української літератури у ХХ столітті. Літературний процес в еміграції: поколіннєвий, проблемно-тематичний, стильовий зрізи. Образ України у творчості письменників Мистецького Українського Руху (на прикладі романів В. Барки «Жовтий князь», У. Самчука «Марія», І. Багряного «Тигролови»).
23. Розкрийте питання: О. Забужко «Польові дослідження з українського сексу». Літературно-критичні дискусії навколо роману. Проблематика роману. Пошук національного героя в романі. Жінка в українському постколоніальному світі.
24. Розкрийте питання: Неомодерністичні художньо-філософські тенденції в поезії 50-х – 70-х років ХХ ст. (Нью-йоркська група, шістдесятництво, Київська поетична школа). Поетична філософія «самособоюнаповнення» та образ духовної дороги у віршах В. Стуса «Як добре те, що смерті не боюсь я», «О, земле втрачена, явися», «На колимськiм морозі калина».
25. Розкрийте питання: Розвиток української прози другої половини ХХ ст.: проблемно-тематичні напрями, жанрово-стильові тенденції, найяскравіші представники. Історична проза II пол. ХХ століття. Проблематика романів П. Загребельного «Євпраксія», «Роксолана», «Я, Богдан».

5. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. Нормативно-правова база реалізації освітньої політики в Україні. Система освіти в Україні, її співвіднесення з системами освіти європейських країн.
2. Педагогіка, історія розвитку, її основні категорії та взаємозв'язок між ними. Наведіть приклади таких зв'язків.
3. Методологічні основи педагогіки. Схарактеризуйте методи науково-педагогічних досліджень. Наведіть приклади їхнього використання у дослідницькій діяльності здобувача вищої освіти.
4. Узагальніть принципи педагогічного процесу. Наведіть приклади їх реалізації в освітньому процесі на уроках з фахових предметів та в позаурочній діяльності.
5. Розкрийте сутність дидактики як педагогічної теорії навчання, особливості становлення цієї галузі педагогічних знань, її практичну значущість.
6. Навчання як дидактична категорія. Схарактеризуйте зміст навчання, його основні компоненти та зв'язок між ними. Узагальніть сутність компетентнісного підходу в сучасній освітній парадигмі.
7. Нова українська школа: основні принципи, форми і методи навчання. Проаналізуйте ефективність такої освітньої реформи.
8. Документи, що визначають зміст освіти в сучасній школі: навчальні плани, програми, підручники. Вимоги до цих документів.
9. Методи навчання як дидактична категорія, класифікації методів навчання. Обґрунтуйте предметну зумовленість методів і прийомів навчання.
10. Основна та допоміжні організаційні форми навчання. Урок як основна організаційна форма навчання у сучасній школі. Типологія та види уроків. Нестандартні уроки
11. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Я. А. Коменський як засновник педагогічної теорії.
12. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Педагогічна система К. Д. Ушинського.
13. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Педагогічна теорія та практика А. С. Макаренка.
14. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського.
15. Теорія виховання. Обґрунтуйте правомірність існування таких понять як «виховання» і «виховна робота». Схарактеризуйте рушійні сили виховання.
16. Схарактеризуйте методи виховання, наведіть їх класифікації. Проаналізуйте доцільність або недоцільність методу покарання.
17. Узагальніть форми виховання, їх ознаки та різновиди. Надайте порівняльну характеристику таких організаційних форм виховання, як колективна творча справа та виховний захід.
18. Дайте визначення дитячого колективу, наведіть його ознаки та етапи розвитку. Поясніть систему перспективних ліній у роботі з колективом.

19. Класний керівник сучасної школи: характеристики, функції, напрямки роботи. Проаналізуйте ефективність роботи класного керівника в умовах сьогодення, наводячи приклади з власного досвіду.
20. Поясніть сутність педагогічної майстерності, схарактеризуйте її складові та шляхи формування. Особистість учителя як метод виховання: особистісні якості та професійні компетентності.
21. Інноваційні педагогічні технології. Узагальніть умови застосування інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі та готовність педагога до інноваційної педагогічної діяльності (бар'єри в реалізації інновацій).
22. Поясніть сутність інклюзивної освіти. Порівняйте інтеграцію та інклюзію. Схарактеризуйте етапи розробки та реалізації індивідуального плану навчання дітей з особливими освітніми потребами.
23. Поясніть явище булінгу в сучасних школах. Проаналізуйте його передумови виникнення та шляхи подолання.
24. Професійна педагогічна компетентність учителя: необхідність чи необов'язкова додаткова перевага. Підвищення кваліфікації учителів.
25. Парадигма неперервної освіти або освіти впродовж життя (life-long learning). Проаналізуйте соціальні передумови її виникнення. Розкрийте зміст сучасного підходу до вікової періодизації. Узагальніть найбільш уживані форми неперервної освіти.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТА ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА КОМПЛЕКСНОМУ ЕКЗАМЕНІ

5.1. Оцінювання усної частини іспиту

Оцінювання усної частини державного іспиту відбувається на основі критеріїв, що застосовуються окремо до кожного з трьох завдань.

Загальна кількість балів за перше завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,25.

Загальна кількість балів за друге завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,25.

Загальна кількість балів за третє завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,25.

Загальна кількість балів за четверте завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,25.

Оцінювання рівня та якості навчальних досягнень здобувачів з української мови і літератури

100 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;

- вільно володіє спеціальною літературознавчою термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

95 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь буде послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною літературознавчою термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 1–2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь буде послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною літературознавчою термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 2–3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів («добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- володіє спеціальною літературознавчою термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

У відповіді можливі 1–2 несуттєві помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

80 балів («добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 1–2 несуттєві помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

75 балів («добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- повно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 3–4 помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

70 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, не завжди послідовно;
- відповідь неповна, але відтворює основний зміст вивченого матеріалу;

У відповіді можливі 1-2 помилки або неточності у викладі матеріалу, які впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

65 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, непослідовно;
- відповідь неповна, але відтворює основний зміст вивченого матеріалу;

У відповіді можливі 2–3 помилки або неточності у викладі матеріалу, які впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

60 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено непослідовно, відповідь не структурована логічно;
- відповідь неповна, не відтворює повноти основного змісту вивченого матеріалу;
- у відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології,

У відповіді можливі 2–3 помилки або неточності у викладі матеріалу, які суттєво впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

55 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- зміст не розкрито;
- у відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології,
- помилки у викладі матеріалу, які суттєво впливають на зміст питання і докорінно змінюють його.

35 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- основний зміст не розкрито;
- відсутнє володіння спеціальною термінологією;
- студент не відповідає на поставлені запитання.

0 бала («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- студент відмовляється відповідати на питання білета.

Теорія та практика освіти

Здобувач одержує оцінку **відмінно (100)**, якщо він безпомилково:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і впевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи високий рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору.

Здобувач одержує оцінку **відмінно (95)**, якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і впевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи високий рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Здобувач одержує оцінку **добре (90)**, якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і впевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи високий рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Здобувач одержує оцінку **добре (85)**, якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і дещо невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи високий рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Здобувач одержує оцінку **добре (80)**, якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і дещо невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;

- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи достатній рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Здобувач одержує оцінку **добре (75)**, якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і дещо невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи достатній рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи достатній рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Здобувач одержує оцінку **задовільно (70)**, якщо він

- розкриває не у повному обсязі зміст питання і дещо невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи достатній рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;

- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи достатній рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Здобувач одержує оцінку **задовільно (65)**, якщо він

- розкриває не у повному обсязі зміст питання і невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє неглибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи достатній рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи достатній рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Здобувач одержує оцінку **задовільно (60)**, якщо він

- розкриває не у повному обсязі зміст питання і невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє неглибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи низький рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики;

виявляючи достатній рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;

- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з методики навчання української мови і літератури

100 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє з дисципліни глибокі теоретичні знання і міцні уміння та навички визначати тип, мету уроку, укладати конспекти уроків (повні, розгорнені з додатками у вигляді дидактичного роздаткового матеріалу, власноруч виготовленою наочністю тощо), орієнтується у формах, методах і принципах викладання української мови і літератури, доречно застосовує новітні технології, самостійно укладає завдання відповідно до принципів особистісно-орієнтованого навчання, вміє аргументувати власну думку.

95 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач володіє ґрунтовними знаннями з дисциплін, аргументовано їх використовує, виявляє міцні уміння та навички визначати тип, мету уроку, укладати конспекти уроків різних типів з елементами новітніх технологій на базі традиційних методів і принципів навчання української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти.

Допускається 1–2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє глибокі теоретичні знання і міцні уміння та навички визначати тип, триєдину мету уроку, укладати конспекти уроків згідно з вимогами, орієнтується у традиційних та інноваційних формах, методах і принципах навчання української мови і літератури, але використовує у своїй діяльності переважно традиційні методи і прийоми.

Допускається 2–3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів («добре») ставиться, якщо здобувач вільно оперує вивченим матеріалом, виявляє глибокі знання, міцні уміння та навички з дисциплін, застосовує їх у нестандартних ситуаціях, адекватно визначає тип і структуру сучасного уроку, але часом допускає незначні помилки теоретичного чи практичного характеру, які самостійно виправляє.

У відповіді можливі 1–2 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

80 балів («добре») ставиться, якщо здобувач має достатньо повні знання, уміння та навички підготовки до уроків різних типів, доречно застосовує відповідні методи і прийоми навчання у стандартних ситуаціях, але допускає незначні помилки теоретичного чи практичного характеру (пропонує однотипні завдання, сплутує завдання пропедевтичного і тренувального характеру тощо).

У відповіді можливі 2–3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

75 балів («добре») ставиться, якщо здобувач правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, орієнтується в сучасній дидактиці, має повні знання, міцні уміння та навички визначати тип і мету уроку, допускає помилки теоретичного чи практичного характеру, які виправляє під керівництвом викладача.

У відповіді можливі 3–4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

70 балів («задовільно») ставиться, якщо здобувач в основному орієнтується у навчальному матеріалі, але викладає матеріал не досить повно і послідовно, допускає помилки в формулюванні деяких теоретичних положень; у визначенні мети уроків, сплутує структуру уроків різних типів, не вміє обґрунтовувати свої думки.

У відповіді можливі 1–2 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

65 балів («задовільно») ставиться, якщо здобувач в основному орієнтується в сучасних технологіях навчання української мови, здатен використовувати під час відповіді допоміжні матеріали, але не виявляє щодо них критичного мислення, не вміє аналізувати власну і чужу діяльність у визначенні мети уроку і доборі відповідних методів і прийомів навчання.

У відповіді можливі 2–3 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

60 балів («задовільно») ставиться, якщо здобувач має початковий рівень знань, здатен відтворити навчальний матеріал відповідно до тексту методичної літератури, описує хід уроку без пояснення й оцінки власної діяльності вчителя української мови, не виявляє креативності в підготовці до уроку, використовує одноманітні методи і прийоми, допускає помилки у визначенні мети і структури уроку відповідно до його тематики і типу.

У відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології, грубі помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

55 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо здобувач виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, допускає помилки у формулюванні визначень, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не знає вимог до укладання конспектів уроків, оцінювання навчальних досягнень учнів.

У відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

35 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо основний зміст питань не розкрито; відсутнє володіння спеціальною термінологією; здобувач не відповідає на поставлені запитання.

0 бала («незадовільно») ставиться тоді, якщо студент відмовляється відповідати на питання білета.

5.2. Підсумкова оцінка за комплексний екзамен

Підсумкова оцінка за комплексний атестаційний екзамен з української мови, української літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти – це сума балів, набрана за усну частину іспиту (відповіді на теоретичні питання білета та захист розгорнутого конспекту уроку з української мови або літератури), помножена на відповідні коефіцієнти.

Загальна сума балів за письмову та усну частину складає 100 балів відповідно до шкали оцінювання:

Шкала оцінювання, що встановлена закладом вищої освіти:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	Відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною (мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89			B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74			D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66	Задовільно		E	виконання задовольняє мінімальним критеріям

35–59	Незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1–34			F	з обов'язковим повторним курсом

7. ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Горлівський інститут іноземних мов
Факультет соціальної та мовної комунікації
Освітній рівень бакалавр
Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕН

**з сучасної української мови, української літератури
та методик їх навчання, теорії і практики навчання і виховання**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 2

1. Асиміляція голосних і приголосних та її різновиди. Акомодативні зміни звуків. Виконайте синтаксичний аналіз речення.
2. Літературне життя 70–90-х років XIX століття. Реалізм як провідний напрям розвитку української літератури II половини XIX століття. Дискусія довкола питань реалізму. Проблематика, образна система, стильові особливості повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».
3. Поясніть явище булінгу в сучасних школах. Проаналізуйте його передумови виникнення та шляхи подолання.
4. Захист конспекту уроку .

Затверджено на засіданні
кафедри української філології
Протокол № 2 від «04» вересня 2019 року

Завідувач кафедри
української філології _____ к. філол. н., доц. Радіонова Т. М.

Завідувач кафедри
педагогіки та методики викладання _____ к. пед. н., доц. Кокоріна Л.В.

Екзаменатори _____ доц. Скляр І.О.
_____ доц. Тітова О.Б.
_____ доц. Ефімов Д.В.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ

Сучасна українська літературна мова (фонетика й фонологія)

1. Від звука до тексту: Аналіз мовних одиниць різних рівнів / Брага І. І. та ін.; за ред. А. А. Силки. Вид 2-ге, випр. і допов. Суми : Університетська книга, 2019. 348 с.
2. Пац Л. І., Дубовик Л. І. Фонетика і фонологія сучасної української мови : теоретико-практичний комплекс. Горлівка, 2000. С. 36-37; 46-49; 58-62.
3. Сучасна українська літературна мова. Вступ. фонетика / за ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1969. С. 241; 261-294; 340-357.
4. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Знання, 2013. 340 с.

Сучасна українська літературна мова (лексика й лексикологія)

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. Харків : Вища школа, 1983. 137 с.
2. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія, графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навчальний посібник. К.: ВЦ "Академія", 2006. 368 с.
3. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. К. : Наукова думка, 1973. 280 с.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. К. : Вища школа, 1993. С. 75-96.
5. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 1994. С. 115-118.
6. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : навчальний посібник. К. : Знання, 2007. 494 с.

Сучасна українська літературна мова (морфеміка і словотвір)

1. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія. Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. 254 с.
2. Куцова Р. А. Практикум з української морфеміки та дериватології: навчальний посібник. Горлівка, 2005. 68 с.
3. Сучасна українська літературна мова / за ред. А.П.Грищенка. К. : Вища школа, 1993. 269 с.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 1994. 210 с.

Сучасна українська літературна мова (морфологія)

1. Безпояско О. К. Граматика української мови: Морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. К. : Либідь, 1993. 336 с.
2. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови. К.: Наук. думка, 1987. 232 с.

3. Горпинич В. О. Українська морфологія. Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. 359 с.
 4. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: ВЦ "Академія", 2004. 336 с.
 5. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. 1. Київ : Вища шк., 1972. 402 с.
 6. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Морфологія : монографія. Донецьк: ДонДУ, 1996. 435 с.
 7. Костусяк Н. М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників. Луцьк: Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 180 с.
 8. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови : морфологія. Вінниця : Поділля-2000, 2003. 464 с.
 9. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова : морфологія. Київ: Вища шк. 1983. 264 с.
 10. Лінгвістичний аналіз: Практикум. Навчальний посібник / За ред. Г. Р. Передрій. Київ: Академія, 2005. 280 с.
 11. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. 2-е вид., доповн. Київ : Вид. дім «Слово», 2010. 327 с.
 12. Сучасна українська літературна мова / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища шк., 1993. 366 с.
 13. Сучасна українська літературна мова: морфологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1969. 583 с.
 14. Сучасна українська мова / за ред. О. Д. Пономарева. Київ: Либідь, 1997. 400 с.
 15. Українська практична лексикологія, фонетика, орфографія: навч. посібник / А. П. Загнітко, Л. І. Пац, Л. І. Дубовик, О. Г. Важеніна. Донецьк: ТОВ ВКФ "БАО", 2007. 240 с.
- Сучасна українська літературна мова (синтаксис)
1. Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посібник. К.: Вища шк., 2005. 270 с.
 2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: підручник. К.: Либідь, 1993. 368 с.
 3. Вихованець І. Р. Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. К.: Рад. шк., 1982. 209 с.
 4. Волох О. Т. Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Вища шк., 1989. 334 с.
 5. Горяний В. Д. Односкладні речення в українській мові. К.: Рад. шк., 1983. 165 с.
 6. Грищенко А. П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові. К.: Наук. думка, 1969. 155 с.
 7. Дорошенко С. І. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові. Харків: Вища шк., 1980. 151 с.

8. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс): навч. посібник у 2-х ч. К.: ІЗМН, 1996. Ч. 1. 202 с.; Ч. 2 240 с.
9. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови: Синтаксис: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
10. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові. К.: Вища шк., 1986. 168 с.
11. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення. К.: Вища шк. 1985. 178 с.
12. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. К.: Либідь. 1992. 312 с.
13. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: навч. посібник. К.: Вища шк., 1994. 670 с.
14. Сучасна українська літературна мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко [та ін.] / за ред. О. Д. Пономарева. К.: Либідь, 1997. 400 с.
15. Христіанінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі української мови: посібник для вчителя. К.: Рад. шк., 1991. 160 с.

Стилістика української мови

1. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. К.: Вища школа, 1978. 376 с.
2. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови. К.: Либідь, 1993. 248 с.

Діалектологія

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. К.: Вища школа, 1980. 245 с.
2. Дзендзелівський Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології: Вступні розділи. Ужгород, 1966. 265 с.
3. Дзендзелівський Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології. Ч.1. Фонетика. Ужгород, 1965. 316 с.
4. Жилко С. П. Нариси з діалектології української мови. К.: Рад. школа, 1996. 360 с.
5. Програма для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови. К.: Наук. думка, 1984. 81 с.
6. Гопштер Є. А. Українська діалектологія: навчально-методичний посібник. Горлівка: ГДППМ, 2005. 130 с.

Історична граматики української мови граматики

1. Плющ П. П. Історія української літературної мови. К.: Вища шк., 1971. 423 с.
2. Історична граматики української мови / М. А. Жовтобрюх, О. Т. Волох [та ін.]. К.: Вища шк. 317 с.

Лінгвістичний аналіз тексту

1. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту. Донецьк: ДонНУ, 2006. 294 с.
2. Загнітко А. П. Особливості конструювання тексту. *Український синтаксис*: у 2 ч. К., 1996. Ч.2. 186 с.
3. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посібник. К.: Знання, 2008. 240 с.

4. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови. К.: Либідь, 1986. 215 с.

Методика навчання української мови

1. Андрієнко Т. Методичні поради до застосування комп'ютера на уроках української мови. *Українська мова та література*. 1998. № 36. С. 7.
2. Біляєв О. М. Зміст уроку мови. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 4. С. 2-6.
3. Біляєв М. О. Методика мови як наука. *Дивослово*. 2002. № 11. С. 20,24; 49-50.
4. Білоусенко П. І. Учїться висловлюватися. К.: Рад. школа. 126 с.
5. Бондаренко Н. Новий підручний як невід'ємна складова системної перебудови мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2005. № 2. С.2-5.
6. Бугайчук Ф. Диференційоване навчання як ефективний засіб активізації пізнавальної діяльності. *Укр. мова й літ-ра в шк.* 2000. № 6. С. 141-144.
7. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі тексту. К.: Рад. школа, 1986. 103 с.
8. Глазова О. Орієнтовне календарне планування викладання рідної мови. *Дивослово*. 2001. № 7. вкладка.
9. Глазова О. Тексти для мовчазного читання із завданнями. *Дивослово*. 2001. № 4. С. 43-50; № 5. С. 24-32; № 6. С. 13-18.
- 10.Глазова О. Тексти для аудіювання. *Дивослово*. 2001. № 2. вкладка; № 3. вкладка.
- 11.Глазова О., Косян Т. Твори газетних жанрів. *Дивослово*. 1997. № 3. С. 41-49.
- 12.Грибан Г. Взаємозв'язок у вивченні мови й літератури. *Урок української*. 2000. № 4. С. 31-35.
- 13.Донченко Т. Методика української мови в світлі реформування мовної освіти . *Укр. мова і літ. в шк.* 2003. № 2. С. 75-78.
- 14.Дорошенко О. А. Нестандартність при вивченні української мови в середній школі. *Укр. мова і літ-ра в шк.* 1990. № 2. С. 17-20; № 3. С. 32-38.
- 15.Зовнішнє тестування з української мови: форма, структура та зміст. *Укр. мова й літ-ра в середн. шк.* 2005. № 1. С. 69-78.
- 16.Іваницька Н. Л. Вивчення членів речення у 4-8 класах. К.: Рад. школа. 142 с.
- 17.Караман С. Інтегроване навчання. *Укр. літ. в заг. шк.* 2005. № 1. С. 46-51.
- 18.Конфедерат У. М. Дидактичні можливості тексту. К.: Рад. школа, 1988. 111 с.
- 19.Конфедерат І. М. Комплексне повторення на уроках української мови в 5-6 класах. К.: Рад. школа, 1985. 119 с.
- 20.Крайня М. І. Форми і методи роботи з текстом на уроках української мови. *Таврійс. вісн. освіти*. 2004. № 2. С. 225-237.
- 21.Красильчук Н. Національне виховання на уроках української мови. *Укр. мова й літ-ра в шк.* 2000. № 6. С. 145-147.

22. Мельничайко В. Я. Види мовного розбору. Тернопіль: Богдан, 1997. 120 с.
23. Методика навчання рідної мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2004. 400 с.
24. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / О. І. Потапенко та ін. К.: Міленіум, 2006. 332 с.
25. Миронюк Н. П. Орфоепія в 4-8 класах. К.: Рад. школа, 1986. 141 с.
26. Олійник І. С. Методика викладання української мови в середній школі. К.: Вища школа, 1989. 439 с.
27. Олійник І. С. Методика викладання української мови. Практичні та лабораторні заняття. К.: Вища школа, 1991. 285 с.
28. Пентилюк М. І. Робота із стилістики в 8-9 класах. К.: Рад. школа, 1989. 111 с.
29. Пентилюк М. І. Робота з стилістики в 4-6 класах. К.: Рад. школа, 1984. 135 с.
30. Пентилюк М. І., Окуневич Т. Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посібник. К.: Ленвіт, 2006. 134 с.
31. Практикум з методики навчання української мови / М. І. Пентилюк та ін. К.: Ленвіт, 2003. 302 с.
32. Плиско К. М. Організація навчання синтаксису в середній школі. К.: Рад. школа, 1990. 135 с.
33. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови. Харків: Основа, 1995. 240 с.
34. Плющ М. Я. Словотворення та вивчення його в школі. К.: Рад. школа, 1985. 127 с.
35. Потапенко О. І. Гурткова робота з української мови в 4-8 класах. К.: Рад. школа, 1989. 109 с.
36. Скуратівський Л. В. Пізнавальні завдання з української мови. К.: Рад. школа, 1987. 142 с.
37. Стріха А. Д. Цікава граматики. К.: Рад. школа, 1991. 108 с.
38. Ужченко В. Д. Вивчення фразеології в середній школі. К.: Рад. школа, 1990. 173 с.
39. Федоренко В. Лінгвістична ігротека. *Укр. мова та літ-ра*. 2003. № 41-43. С. 3-88; № 2. С. 3-47.
40. Федоренко В., Скуратівський Л. Методичні рекомендації щодо вивчення української мови у 2006-2007 н.р. *Укр. мова та літ-ра*. – 2006. № 21. С. 13–31.
41. Христіанінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі української мови. К.: Рад. школа, 1991. 156 с.
42. Шевцова Л. Ситуативні завдання як ефективний засіб розвитку зв'язного мовлення учнів. *Укр. мова і літ-ра в шк.* – 2001. № 2. С. 11-17.
43. Шелехова Т. Формування у старшокласників комунікативних умінь і навичок. *Дивослово*. 1998. № 1. С. 38-41.
44. Шкуратяна Н. Г. Методика вивчення орфографії. К.: Рад. школа, 1985. 129 с.

45. Яворська С. Вивчення словотвору в п'ятому класі. Укр. мова і літ-ра в шк. 2000. № 1. С. 61-63.
46. Якименко Н. Розвиток зв'язного мовлення учнів. *Укр. мова та літ-ра*. 2004. № 5. С. 12-15.

Історія української літератури

Основна:

1. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. Львів : Світ, 1992. Т. 1. 696 с.
2. Грицай М., Микитась В., Шолом Ф. Давня українська література / за ред. М. Грицай. К. : Вища школа, 1989. 414 с.
3. Єфремов С. Історія українського письменства. К. : Femina, 1995. 686 с.
4. Білоус П. Історія української літератури XI–XVIII ст. : навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
5. Шевчук В. Муза Роксоланська. Українська література XVI–XVIII століть: У 2 кн. Кн. I: Ренесанс. Раннє бароко. К.: Либідь, 2004, 400 с.; Кн. II: Розвинене бароко. Пізнє бароко. К.: Либідь, 2005, 728 с.
6. Чижевський Д. І. Історія української літератури від початків до доби реалізму. К., 1994. С. 16–305.
7. Проблеми історії та теорії реалізму української літератури XIX – початку XX століття. К. : Наукова думка, 1991. 268 с.
8. Історія укр. літератури кінця XIX – початку XX століття / За ред. П. Хропка. К. : Вища школа, 1991. 378 с.

Додаткова:

1. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. К. : Вища школа, 1994. 231 с.
9. Біла А. Український літературний авангард : пошуки, стильові напрямки. Монографія. К. : Смолоскип, 2006. 464 с.
2. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. К. : Критика, 2009. 441 с. (розділ: Модернізм поза канонем).
10. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація К. : Критика, 2009. 441 с.
3. Зборовська Н. Шістдесятники // Слово і час. 1999. № 1. С. 74–80.
4. Зеров М. Українське письменство XIX ст. Твори: в 2-х т. К. : Дніпро, 1990. Т 2. 568 с.
5. Когут О. Концепція новочасного месії у драмі М. Куліша «Народний Малахій» // Дивослово. 2002. № 1. С. 6–7.
6. Кононенко Т. Екзистенціальна модель творчості М. Хвильового // Молода нація. 1999. № 12. С. 80–104.
11. Куриленко І.А. Жанрова природа інтелектуального роману // Вісник ХНУ ім. В.Н.Каразіна. 2008. №798. Сер. Філологія. Вип.53. С.164–167.
7. Нестелєєв М. Романтична візія суїцидальних мотивів у новелістиці М. Хвильового // Слово і час. 2010. № 10. С. 23–33.
8. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Монографія / Соломія Павличко. К. : Либідь, 1999. 447 с.

9. Пастух Т. Київська школа та її оточення. Модерні стильові течії української поезії 1960–90-х рр. Львів : Львівський національний університет імені Івана-Франка, 2010. 700 с.
10. Поліщук О. Вивчення новели М. Хвильового «Я (Романтика)» (спроба ідейно-художнього аналізу твору в єдності його змісту і форми) // Українська мова і література. 2007. № 2. С. 36–38.
11. Саєнко В. Українська класика ХХ ст.: художня своєрідність п'єси «Мина Мазайло» М. Куліша // Українська мова та література. 2001. № 20. С. 4–7.
12. Синицька Н. Характерні ознаки інтелектуальної прози // Слово і час. – 2003. №11. С.75–80.
12. Скорина Л. Інтертекстуальне прочитання комедії М. Куліша «Мина Мазайло» // Дивослово. 2011. № 2. С. 44–51.
13. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво. Профілі на тлі покоління. К. : Смолоскип, 2010. 632 с.
14. Хархун В. Соціалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації. Монографія. Ніжин : Гідромакс, 2009. 508 с.

Методика викладання української літератури

Основна:

1. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) : навчальний посібник / О. М. Куцевол. – К. : Освіта України, 2009. – 464 с.
2. Методика викладання української літератури : навчально-методичний посібник (для студентів факультету слов'янських та германських мов) / Укл. Муратова О. В., Спотар О. Ю. – Горлівка: Вид-во «Ліхтар», 2011. – 304 с.
3. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах : підручник для студентів-філологів / Л. Ф. Мірошніченко. – К. : Ленвіт, 2000. – 240 с.
4. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посібник / За ред. проф. Н. Й. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
5. Неділько В. Я. Методика викладання української літератури в середній школі / В. Я. Неділько. – К. : Вища школа, 1978. – 248 с.
6. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посібник для студентів вищих закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с.
7. Пультер С. О. Методика викладання української літератури в середній школі / С. О. Пультер, А. М. Лісовський. – Житомир : Полісся, 2000. – 163 с.
8. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітній школі : навчальний посібник для студентів-філологів / А. Л. Ситченко – К. : Ленвіт, 2011 р. – 300 с.
9. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі / Б. І. Степанишин. – К. : РВЦ «Проза», 1995. – 254 с.

10. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі : екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Токмань. – К. : Міленіум, 2002. – 318 с.

Додаткова:

1. Бандура О. М. Міжпредметні зв'язки в процесі вивчення української літератури / О. М. Бандура. – К. : Рад. школа, 1984. – 166 с.
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтований підхід : науково-практичні засади // Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. – Кн.2. – К. : Либідь, 2003. – 344 с.
3. Білоус П. В. Психологія літературної творчості : книга для вчителів та учнів / П. В. Білоус. – Житомир, 2004. – 96 с.
4. Бугайко Т. Ф. Українська література в середній школі : курс методики / Т. Ф. Бугайко, Ф. Ф. Бугайко. – К. : Рад. школа, 1962. – 391 с.
5. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підручник для педагогів / Г. Ващенко. – К. : Українська видавнича спілка, 1997. – 441 с.
6. Волошина Н. Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури / Н. Й. Волошина. – К. : Рад. школа, 1985. – 102 с.
7. Горальски А. Правила тренінгу творчості. Методичний посібник : пер. з пол. О. Гірного, І. Корнієнка / А. Горальски. – Л. : ВНТЛ, 1998. – 52 с.
8. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури : методологія та методика / А. В. Градовський. – Черкаси : Брама, вид. Вовчок О.Ю., 2003. – 292 с.
9. Мовчан Р. В., Левчик Н. В., Камінчук О. А., Бондар М. П. та ін. Українська література. 5–11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів / Кер. проекту М. Г. Жулинський; за заг. ред. Р. В. Мовчан. – К.-Ірпінь : Перун, 2005.
10. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А.С.К., 2005. – 192 с.
11. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості : навч. посібник / В. В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.
12. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія / О. М. Семенов. – Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. – 404 с.

Інформаційні ресурси:

<http://www.twirpx.com/files/pedagogics/methodics/literature/foreign/>

http://ridnamova.ck.ua/index.php?option=com_content&view=section&id=2&Itemid=6 конспекти уроків з української літератури

<http://www.ukr-in-school.edu-ua.net> журнал «Українська мова і література в школі»

<http://ukrmetod.at.ua/> сайт вчителів української мови і літератури

http://uchitelnica.at.ua/publ/ukrajinska_literatura/davnja_ukrajinska_literatura/quot_spochatku_bulo_slovo_i_slovo_bulo_bog_quot/64-1-0-186 на допомогу

вчителю української літератури

<http://svichado.com.ua/node/109> на допомогу вчителю літератури

http://yrok.at.ua/load/naochni_posibniki/ukrajinska_mova/prezentacija_do_uroku_u_ukrajinskoji_literaturi_quot_ivan_franko_quot/17-1-0-571 на допомогу вчителю (презентації до уроків)
http://nico-ukr.at.ua/news/na_dopomogu_vчителjam_ukrajinskoji_literaturi/2012-06-19-57 - на допомогу вчителям української літератури
<http://mirvol.at.ua/publ/57-1-0-566> мій кращий урок з української літератури
www.ped-prensa.kiev.ua сайт журналу «Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах»

Теорія та практика освіти

О с н о в н а :

1. Вища освіта в Україні: навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. Київ: Знання, 2005. 327 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: Навчальний посібник. 2-ге вид. допов. і переробл.. Київ: Академія, 2007. 576 с.
3. Глазиріна В. М. Педагогіка сучасної школи : навч. посіб. [для студ. педагог. ВНЗ] Донецьк: Норд-Прес, 2006. 193 с.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004.
5. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
7. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
8. Кузьмінський А. І. Педагогіка: підручник. Київ: Знання-Прес, 2008. 418 с.
9. Левківський М.В. Історія педагогіки: навч.-метод. посібник. Вид. 4-е. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 190 с.
10. Нова українська школа: poradnik для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
11. Освітні технології / За ред. О. М. Пехоти. Київ: А.К.С., 2010. 225 с.
12. Педагогічна майстерність: підруч. / за ред. І. А. Зязюна. 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Вища школа, 2004. 422 с.
13. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 616 с.
14. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Київ: А.С.К., 2005. 192 с.
15. Слепухов М. І. Наукові основи педагогічної теорії та практики : навч. посіб. 2-е вид., випр. і доп. Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2010. 236 с.
16. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн.: навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. Кн. 1. 2005. 624 с. Кн. 2. 2005. 552 с.
17. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.
18. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Либідь, 2003. 560 с.

Додаткова:

1. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как ее создать. Москва: Просвещение, 1991.
2. Белявцева Т. Застосування методу проектів при формуванні пізнавальної активності учнів. *Відкритий урок*. 2004. № 5-6. С. 24-25.
3. Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2003. С. 17-19.
4. Дендеренко О. О. Проблемне навчання як освітня технологія. *Відкритий урок*. 2002. № 2. С. 13-14.
5. Дусавицкий О. Система розвивального навчання в дзеркалі шкільної практики. *Сучасні педагогічні технології*. Упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. Київ: Ред. загальнопед. газ., 2004. Ч. I. С. 85-95.
6. Кульчицька О. І. Обдарованість: природа і суть. *Обдарована дитина*. 2007. № 1. С. 17-24.
7. Марганець А. М. Нові педагогічні технології: інтерактивне навчання. *Відкритий урок*. 2003. № 7-8. С. 28-31.
8. Педагогічні технологи: теорія та практика. Курс лекцій: навч. посіб. / За ред проф. М. В. Гриньової. Полтава: АСМ, 2004. С. 111-141.
9. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посіб. / За ред. І. А. Зязюна, Р. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2003. С. 47-50.
10. Подмазін С. І. Технологія особистісно орієнтованого уроку. *Сучасні шкільні технології*. Упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. Київ, 2004. Ч. I. С. 64-69.
11. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивне навчання як сукупність технологій. Інтерактивні технології навчання. *Відкритий урок*. 2003. № 3-4. С. 19-31.
12. Учнівське самоврядування в умовах сучасності: практичний poradnik / автори-упоряд.: Л. Кацинська, В. Кашевський. Рівне, 2001. 142 с.